

Helse- og omsorgsdepartementet
Postboks 8011 Dep
0030 Oslo

Oslo, 03.12. 2015
Deres ref.: 15/2889-, Vår ref.: 15/1043
Saksbehandler: Dag Abrahamsen
Seksjon for helsestatistikk

Høringssvar - forslag til lovendring om rett til opphold i sykehjem eller tilsvarende bolig særskilt tilrettelagt for heldøgns tjenester – kriterier og ventelister

Statistisk sentralbyrå viser brev av 7. september 2015 vedrørende ovennevnte.

Statistisk sentralbyrå har behandlet høringsnotatet på bakgrunn av egne oppgaver og ansvarsområder slik disse er uttalt i statistikkloven. Statistisk sentralbyrås kommentarer tar for så vidt utgangspunkt i hele høringsnotatet, men kanskje spesielt kapittel 5 Økonomiske og administrative konsekvenser.

Oppsummering

- Statistisk sentralbyrå etterlyser en formell definisjon av begrepet «tilsvarende boliger særskilt tilrettelagt for heldøgns tjenester».
- Statistisk sentralbyrå etterlyser bedre definisjoner for datoer for søknadmottak, vedtak og tjenestestart, og at det stilles krav til rutiner i forbindelse med kommunenes registrering av slike datoer.

Overordnede kommentarer

Statistisk sentralbyrå utarbeider statistikk for kommunale helse- og omsorgstjenester, som inkluderer opplysninger om enhetene sykehjem og tilsvarende bolig særskilt tilrettelagt for heldøgns tjenester. Opplysningene omfatter data om bl.a. brukere, kapasitet, økonomi og personell ved disse enhetene. Foruten i statistikk om kommunale helse- og omsorgstjenester inngår tallene i Statistisk sentralbyrås overordnede statistikker, som Nasjonalregnskapet, Helseregnskapet, Statistikk for helse- og sosialpersonell og Sysselsettingsstatistikk generelt.

Forslaget til lovendringer medfører økt behov for presis statistikk for plasser i bolig særskilt tilrettelagt for heldøgns tjenester. Forslaget innebærer videre at det er nødvendig å styrke kunnskapsgrunnlaget når det gjelder ventetider for heldøgns tilbud generelt. Statistisk sentralbyrå vurderer det slik at kommunenes ulike praksis for tidfesting av søknadmottak, vedtak og tjenestestart gjør det utfordrende å sammenligne ventelister på tvers av kommuner. Denne informasjonen blir i utgangspunktet rapportert til IPLOS-registeret via kommunenes fagsystemer. Det er grunn til å tro at behovet for ytterligere kvalitetsarbeid og -kontroller av kommunenes rapporteringer til registeret øker med en lovendring, og at det derfor er nødvendig å sette av ressurser til slik innsats. Framover er det dessuten nødvendig med entydig innholdsbestemmelse av dateringer og entydige krav til kommunenes registrering av datoer i egne fagsystemer og i rapporteringen til IPLOS-registeret.

Utfyllende merknader

Statistisk sentralbyrå regner med at en rettighetsfesting slik departementet foreslår stiller krav til kunnskapsgrunnlaget om kapasiteten (heldøgns tjenestetype/plasstill/bemanning/kompetanse/) og ventetiden i disse tjenestene.

Statistisk sentralbyrå anser det som avgjørende at begreper om heldøgns tjenester og ventetid er klare og entydige.

Målgruppe – presisering

Statistisk sentralbyrå forstår forslaget dithen at retten til heldøgns botilbud kun gjelder eldre brukere. Ettersom yngre brukere i all hovedsak skal tilbys heldøgns tjenester i bolig, ikke i sykehjem, kan det være grunn til å presisere i lovforslag - eventuelt forskrift - hva som ligger i «eldre brukere».

Heldøgns boenhet – innholdsbestemmelse

Statistisk sentralbyrå forstår forslaget slik at retten til opphold i andre institusjonstyper enn sykehjem, som f.eks. aldershjem, barnebolig/avlastningsbolig og rusomsorgsinstitusjon, ikke skal inngå som lovfestet rettighet. I så fall kan det være grunn til å presisere dette i lovforslag, eventuelt forskrift.

Tilsvarende bolig særskilt tilrettelagt for heldøgns tjenester – innholdsbestemmelse

Statistisk sentralbyrå opplever at det er svært ulik forståelse av hvilke typer *boliger* under hjemmetjenesten som faller inn under «heldøgns tjenester».

Det kan være grunn til å vurdere om det bør stilles krav til at slike boliger skal ha egen personalbase (uten at dette innebærer å innføre en bemanningsnorm). Det kan også være grunn til å gi klare retningslinjer for personalets tilstedeværelse for at boligene skal kunne komme innenfor begrepet «tilsvarende bolig særskilt tilrettelagt for heldøgns tjenester».

Kapasitet og plasser - innholdsbestemmelse

Statistisk sentralbyrå produserer ikke statistikk over heldøgns plasser (kun beboere) siden det ikke eksisterer en formell definisjon i lovverket for hvordan begrepet om «bolig med heldøgns tjeneste» skal innholdsbestemmes. Behovet for slik statistikk har imidlertid blitt fremmet fra mange hold gjennom KOSTRA-samarbeidet.

Når det gjelder institusjoner er det mulig å kvalitetsikre dataene for den enkelte enhet ved å sammenligne kapasitet (plasser rapportert gjennom KOSTRA skjema 5 Helse- og omsorgsinstitusjoner) og utnyttelse (beboere rapportert til IPLOS-registeret). En tilsvarende sammenligning for boliger med heldøgns tjenester vil styrke datakvaliteten for denne typen tjenester, og muliggjøre analyse av eventuell forskjell mellom teoretisk kapasitet og faktisk utnyttelse.

Ventetid – innholdsbestemmelse

I lovforslaget synes det som ønskelig at det utarbeides statistikk over ventetid. Statistisk sentralbyrå vurderer det ikke som hensiktsmessig at selve ventelistene rapporteres nasjonalt i KOSTRA, som foreslått på s. 28 i høringspapiret. Derimot kan en vurdere om allerede eksisterende registrering av datoer i IPLOS-registeret kan brukes for å beregne gjennomsnittlig ventetider for kommunen, som deretter kan publiseres i KOSTRA. Lovforslag eller eventuelt forskrift må da i så fall definere hva som kreves registrert for at ventetid skal la seg beregne. Særlig må det skilles mellom tid mellom søknad og vedtak (saksbehandlingstid) og tid mellom vedtak og start for tjenesten (iverksettingstid).

Statistisk sentralbyrå ønsker likevel å påpeke at det er noen kvalitative utfordringer knyttet til beregning av ventetid basert på opplysninger registrert i IPLOS-registeret. For at opplysningene skal kunne brukes for de formål departementet ønsker er det derfor nødvendig å gjøre dateringene i IPLOS-registeret til gjenstand for analyse- og utviklingsarbeid.

Kvalitetsutfordringene knyttet til ventetid er bl.a. behandlet i Statistisk sentralbyrås nylig publiserte rapport «Kommunal variasjon i omsorgstjenester»

(<http://www.ssb.no/helse/artikler-og-publikasjoner/attachment/243181?ts=1506fa1fef8>)

*Dagens definisjon av bolig med fast tilknyttet personell***IPLOS**

- Beboer har inngått husleiekontrakt og betaler husleie (uavhengig av eierskap, privat, kommune eller stat)
- Boligen har fast tilknyttet personell hele døgnet
- Bygningen (bokomplekset/bofellesskapet) må ha tjenesteyter til stede hele døgnet. Det godtas at personell i boligen tar kortvarige tilsynsrunder i nærliggende bygning/bokompleks/bofellesskap
- **Definisjon av fast tilknyttet personell:** Boligen (bygningen/bokomplekset/bofellesskapet) oppfyller kravene til å kunne defineres som egen enhet i Enhetsregisteret. Personell tilknyttet har tjenestested i den aktuelle enhet.

Tilsvarende definisjon er brukt i KOSTRA skjema 4 Helse- og omsorgstjenester - samleskjema, med noen tillegg (<http://www.ssb.no/innrapportering/offentlig-sektor/kostra-innrapportering>)

Med vennlig hilsen

Christine Meyer
administrerende direktør

Kopi: Finansdepartementet
